

ADRESSE: «DE SELVTILFREDSE»

Dette Hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Lukas i det 18.kapittel og i versene 9-14:

⁹ Til noen som stolte på at de selv var rettferdige, og så ned på alle andre, fortalte Jesus denne lignelsen: ¹⁰ «To menn gikk opp til tempelet for å be. Den ene var fariseer og den andre tollere. ¹¹ Fariseeren stilte seg opp for seg selv og ba slik: ‘Gud, jeg takker deg for at jeg ikke er som andre mennesker, de som svindler, gjør urett og bryter ekteskapet, eller som den tolleren der. ¹² Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg tjener.’

¹³ Tolleren sto langt unna og ville ikke engang løfte blikket mot himmelen, men slo seg for brystet og sa: ‘Gud, vær meg syndere nådig!’

¹⁴ Jeg sier dere: Tollereren gikk hjem rettferdig for Gud, den andre ikke. For hver den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

Slik lyder Det hellige evangelium.

*

Hvilke tanker har du om deg selv? Kjenner du på **selvtilfredshet**? Kjenner du på **selvforakt**? Eller kjenner du på **noe helt annet**?

Beklager å skulle stille et såpass nærgående spørsmål, men det er for å forberede deg litt på hva denne prekenen skal handle om. Derfor stiller jeg like godt de samme spørsmålene til meg selv. Hvilke tanker har

jeg om meg selv? Kjenner jeg på selvtilfredshet? Kjenner jeg på selvforakt? Eller kjenner jeg på noe helt annet?

Disse spørsmålene er viktige, for det er nemlig i dette landskapet dagens prekentekst beveger seg. Det er et krevende landskap. Et svært krevende landskap. Det skal vi ikke legge skjul på. Hva tenker vi egentlig om **oss selv**? Hva tenker vi om **oss selv i forhold til andre**? Hva tenker vi om **vårt forhold til Gud, og hvilket bilde har vi av ham**? Vi utfordres alle sammen. Uten unntak.

*

Hvem er denne teksten skrevet med tanke på? Har Jesus noen konkret adressat i tankene når han forteller denne lignelsen om fariseeren og tolleren?

På generelt grunnlag tror jeg at vi alle har godt av å reflektere over budskapet i denne fortellingen. Men for å være helt presis: Det er nok de mest selvtilfredse som har størst grunn til å spisse ørene denne søndagen. For, som Lukas sier, Jesus fortalte denne lignelsen til **«noen som stolte på at de selv var rettferdige, og så ned på alle andre»**. Og med denne forklaringen kan det jo hende at lignelsen er mer relevant for oss alle enn det vi liker å tenke. For hvor ofte skjer det ikke, at vi opphøyer oss selv? Hvor ofte skjer det ikke, at vi, bevisst eller ubevisst, ser ned på andre? Jeg tror dette er mer vanlig enn det vi liker å tenke. Og ved å tenke slik står vi i fare for å gradere menneskeverdet. Noen anses som dårligere mennesker enn oss og som er

mindre verdt enn oss. Dette er nokså alvorlige saker.

*

Men så er det «noe» som gjør fortellingen om fariseeren og tolleren ekstra kritisk. Vår tendens til å vurdere oss selv i forhold til andre mennesker blir ekstra utfordrende når dette relateres til vårt eget og andres Gudsforhold. Er det slik at vi skårer noen ekstrapoeng hos Gud om vi holder en høyere moralsk standard enn naboen? Professor Ole Hallesby skal visstnok ha sagt at det ikke går et ekstrapoeng til himmelen for akademikere. Og på den måten fikk han satt sine selvhøytidelige studenter litt på plass. Men finnes det ekstrapoeng for de mest fromme? Vil Gud se på oss med et mer vennligsinnet blikk

om vi – for å sitere fariseeren – **ikke** gjør som andre mennesker, **ikke** svindler, **ikke** bryter ekteskapet? Vil Gud se på et mer vennligsinnet blick om vi faster to ganger i uken og gir tiende av alt vi eier?

Jesu svar er utvilsomt «nei»! Jesus verdsatte nok de gode gjerninger, som vi også helt sikkert gjør. Men den ytre sett, perfekt fasade, som fariseeren gav inntrykk av å ha, hjalp han ikke i hans forhold til Gud! Et perfekt ytre eller gode gjerninger frelser ingen! Gode gjerninger plasserer oss heller ikke i en egen åndelig liga, i den åndelige eliteserien eller i Champions League! Gode gjerninger er noe vår neste har bruk for, men Gud trenger ikke vårt bidrag til å frelse oss! Det er det bare Han som kan gjøre!

Jeg pleier å si det slik: Kristendom som lukter svette, er farlig! Hva mener jeg med det? Jo, en kristendom som går ut på å tekkes Gud ved egen streben eller egne fromhetsøvelser, er ikke kristendom! Kristendom pluss «noko attåt» er ikke kristendom!

Det var dette apostelen Paulus tok et oppgjør med da han skrev brevet til Galaterne. Han refset sine nye medkristne som hadde tatt i mot nåden i Kristus, men som tydeligvis mente at dette ikke var tilstrekkelig. De burde helst gjøre litt selv også. Paulus refser dem: «Uforstandige galatere! Hvem har forhekset dere, dere som har fått Jesus Kristus malt for øynene som den korsfestede? ² Svar meg på én ting: Fikk dere Ånden ved lovgjerninger eller ved å høre og tro?» (Gal 3,1-

2). Svaret var egentlig nokså klart. Frelsen fikk det ved Kristus alene - Nåden alene. Det var nok. Punktum.

*

Det var her fariseeren falt igjennom. Selv om han på ingen måte var et moralsk forfallstegn i sin samtid, og selv om han menneskelig talt helt sikkert hadde mye å glede seg over, falt hans eget moralske byggverk sammen som et korthus når livets største spørsmål skulle besvares. Tollereren som manglet alt, hadde faktisk større forutsetninger. Han som manglet alt, hadde to tomme hender. Og med disse to tomme hendene roper han ut

sine personlige variant av den bønn som vi som fellesskap ber hver eneste søndag: «Kyrie eleison»! «Herre, miskunne deg over oss»! Tollereren ba: «Gud, vær meg synde nådig»!

*

«Hvorfor snakker den kristne kirke bare om synd»? spør noen, som kanskje er lite kjent med kirken. «Er det ingenting som er synd lenger»? spør kanskje noen av dem som faktisk går regelmessig til kirke.

Da Gud fullførte sitt skaperverk, var han strålende fornøyd. «Alt var såre godt», kan vi lese. Mennesket var kronen på verket, det ypperste av hans skaperverk.

Så vil neste kapittel av historien fortelle oss at mennesket falt i synd og gjorde opprør mot Gud. Hvilke utslag fikk dette? Vår kirkes bekjennelse viser oss to synlige tegn på Gudsopprøret. Det fikk følger for vår relasjon til Gud. Vi har en medfødt mistillit til Gud. Så fikk det også følger for vår relasjon til oss selv og vår neste. Vi blir født med begjær. Selv vi evner å gjøre mye godt, er vi likevel innover vendte og egoistiske. Det er summen av alt dette som skiller oss fra Den fullkomne og Hellige Gud. Det er summen av dette Gudsopprøret som er problemet, ikke en lang liste av menneskelige synder som mange, på grunn av en forkvaklet forkynnelse, har trodd. Vårt grunnleggende problem er ikke først og fremst **at vi synder**,

for det gjør vi alle i en eller annen målestokk, men at vi **er** syndere.

*

Leseteksten fra Jesaja-boken minner oss om menneskets dypeste problem: «**Det er skylden som skiller dere fra deres Gud. Syndene deres skjuler ansiktet hans så han ikke hører dere**». (Jes 59,2). Det var dette fariseeren i tempelet ikke så. Selv om han var et *like* verdifullt menneske som alle andre, var han ikke *mer* verdifull enn andre. Selv om han sikkert var en god mann, var han ikke syndfri. Overfor Gud er vi verken bedre eller dårligere enn andre. Vi er **alle** syndere og trenger Guds frelse. Og det er her dagens prekentekst og lesetekster kommer oss til unnsetning. Det er håp for oss, enten vi er

fariseer eller tollere, fattig eller rik, gammel eller ung, kvinne eller mann. Kristus kom til verden for å frelse nettopp slike som oss. Den britiske teologen og forfatteren John Stott beskrev på skebudskapet, Guds inngripen i Kristus slik: «Because **he loved us, he came after us** in Christ». «Fordi Han elsket oss, kom Han etter oss i Kristus»

*

Fariseerens sammenligningslek fører ikke frem. Om vi måtte være aldri så mye bedre enn alle andre, fører dette oss ikke nærmere Gud. Vi er alle skyldnere som er fortapt uten Guds frelse og tilgivelse.

Fariseeren og tolleren stod på lik fot. Begge var hjelpeløse. Så var det bare den ene av dem som skjønnte det. Mens den ene mente

seg mer moralsk rettskaffen enn den andre, og trodde **dét** var nok, tenkte den andre han ikke kunne klare seg uten Guds nåde og tilgivelse. Mens den ene stolte på seg selv, stolte den andre på Guds nåde!

*

Dagens lesetekst fra 1 Johannes brev viser oss en spennende dobbelthet. Om vi alle er like hjelpeløse uten Guds nåde, har vi alle adgang til Guds nåde. Samme hvilken livshistorie vi bærer med oss, kan Gud gripe inn med sin nåde og sin frelse.

⁸ «Sier vi at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss. ⁹ Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett. ¹⁰ Sier vi at vi ikke har syndet,

gjør vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i oss. ¹ Mine barn, dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde. Men om noen synder, har vi en talsmann hos Far, Jesus Kristus, Den rettferdige. ² Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens». (1 Joh 1,8-2,2)

*

Bots- og bededag er en dag hvor vi inviteres til å reflektere over dette. Vi inviteres til bønn og syndsbejennelse. Dette kan vi gjøre både sammen i gudstjenesten eller for hver for oss der vi bor. Som prester i Østenstad ønsker vi å stå til disposisjon for vår menighet. Om noen ønsker sjelesorg eller skriftemål, er det bare å ta kontakt med oss.

Det kan være om smått eller stort. Av og til kan det være fint å dele noe som ligger en på hjertet, eller noe som en har behov for å legge bak seg. Du er velkommen til det!

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og blir, en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.